

MEDVID II – en arbejdende videnklynge

Af Morten Pilegaard og Tanja Hansen

Evnen til effektivt at tilegne sig ny viden er vigtigere i dag end nogensinde før. Viden er blevet den vigtigste produktionsfaktor i den moderne virksomhed og videndeling er blevet et nøgleord i den politiske diskurs.

Morten Pilegaard
director, professor
mpi@asb.dk

Tanja Hansen
communications manager
tha@asb.dk

Center for medicinsk Fagsprog
Handelshøjskolen i Århus

Den nødvendige videndeling

Rationalet bag videndeling er ressourceoptimering. Teoretisk er videndeling blevet adresseret fra talrige vinkler, hvor fokus især har været på forståelse af hvilke rammer, der skaber produktive betingelser for videndeling, og hvordan eksisterende viden deles.

Praktisk ses videndeling oftest udmøntet virksomhedsinternt. Inden for videndelingsområdet har særligt 'communities of practice' været en produktiv tilgang til studiet af processerne og mekanismerne i videndeling. 'Communities of practice' kendetegnes sædvanligvis ved, at deltagerne har et fælles omdrejningspunkt i forhold til et givet vidensområde og en given praksis, som dets deltagere har udviklet i fællesskab for at håndtere typiske opgaver inden for dette vidensområde. 'Communities of practice' opstår oftest i professions- og/eller virksomhedsinterne fællesskaber, og viden og praksis i sådanne fællesskaber er ofte 'tavs' og vanskelig at omsætte i kodificerede vidensudsagn, der kan deles og gøres til genstand for validering og integration i fællesskabets distribuerede vidensamlinger. Viden forbliver derfor ofte flygtig og tavs, og videndeling foregår kun sjældent mellem 'communities of practice' og på tværs af organisatoriske og faglige skel. Med tab af mulige synergieffekter til følge.

Det nødvendige fællesskab

Der er i disse år særlig opmærksomhed på samarbejdet mellem forskning og erhvervsliv, hvor skodderne mellem de respektive videns- og praksismiljøer fortsat er så godt som vandtætte. Det manglende samarbejde betragtes som en af de væsentligste hindringer for udfoldelsen af såvel videns- som produktionspotentialer. På universiteterne findes en masse viden, der kan og bør omsættes til brug for dansk erhvervsliv. Samtidig sidder beskæftigede i det private erhvervsliv inde med en viden, der pga. sit praktiske perspektiv og sin erfaringsmæssige karakter er værdifuld for forskerne. Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling (MVTU) understøtter derfor samme gennem såvel programpolitiske erklæringer som etablering af diverse puljeordninger, der har til hensigt at fremme dette samarbejde.

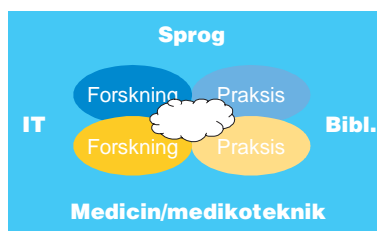
Dette sker i erkendelse af, at der er brug for samarbejdsmodeller, der gør det nemt for private virksomheder og offentlige forsknings- og uddannelsesinstitutioner at udveksle viden og for 'communities of practice' at ekspliciterer og distribuere fællesskabernes tavs viden. Sådanne modeller bør skabe betingelser for en eksplicitering af den viden, der til enhver tid er i en virksomhed og i 'communities of practice', og skabe grobund for den potentielle synergieffekt, der ligger i mødet mellem det anvendelsesorienterede virksomhedsperspektiv og det teoretiske universitetsperspektiv.

I projektfællesskabet MEDVID II – en medicinsk videnklynge – udvikler vi sådanne generiske modeller gennem etablering af et videnfællesskab – også kaldet en videnklynge. Videnklyngen kan betragtes som værende opbygget af en flerhed af overlappende, komplementære videns- og praksisfællesskaber, og den udgør en dynamisk eller "levende" videnbase, der modsat databaser muliggør eksplicitering, håndtering og deling af viden. Hvor videndeling traditionelt foregår virksomheds- eller concerninternt, og hvor 'communities of practice' normalt er lokale svar på lokale problemer, er videnklyngen en model, der understøtter effektiv videndeling på tværs af organisatoriske, faglige og andre skel og ekspliciterer organisationens erfaringsbaserede eller 'tavs' viden. Videnklyngens arbejde understøttes af informations- og kommunikationsteknologiske (IKT) applikationer udviklet til netop at ekspliciterer viden og fremme videndeling. Frem for alene at være et spørgsmål om organisationens interne ressourcefordeling placeres den praktiske viden centralt og på linje med universiteternes teoretiske viden. Således skabes et potentielt meget frugtbart møde mellem teori og praksis: de private virksomheder får adgang til ny viden fra forskningen, og de offentlige forsknings- og uddannelsesinstitutioner får adgang til viden, som den opfører sig i kontekst, og som den bruges i praksis.

Videndeling foregår kun sjældent på tværs af organisatoriske og faglige skel med tab af mulige synergieffekter til følge

MEDVIDs virtuelle rum

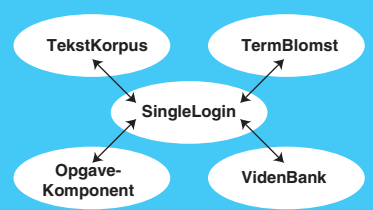
Hvad gør videnklyngen?

- Ekspliciterer tavs viden
- Samler, validerer, integrerer viden
- Giver adgang til ekstern viden
- Skaber synergi gennem kompetencemøde og ressourcensamarbejde
- Skaber specialisering i klyngen
- Frigør ressourcer i plus-sum-spil

Hvordan gør den det?

Generiske modeller & virtuelle værktøjer

Videndeling er i Projekt MEDVID II et bytteforhold, ikke en afgivelse af magt. Litteraturen om videndeling har typisk betragtet videndeling som et spørgsmål om at overtale deltagerne til at afgive værdifuld viden til andre, der eventuelt kunne være konkurrenter. Og hvorfor dele værdifuld viden med konkurrenter? I Projekt MEDVID II har udgangspunktet været et andet. Vi har stølet på, at man gerne ville dele sin viden med andre; man ved godt, at ny viden er nødvendig og kan hjælpe til at løse opgaver mere effektivt. Ved etablering af et simpelt bytteforhold som det styrende princip bag udformningen af vores applikationer, er det lykkedes os at eksemplificere en ny holdning til videndeling, hvor videndeling ikke er en potentiel magtafgivelse, men et spørgsmål om udbytte. Deltagerne er interesserede i videndeling på baggrund af de lave krav til ressourcer, deltagelsen kræver af dem, og på baggrund af et udbytte i form af bedre intern ressourcefordeling og adgang til ny viden, de ikke kan finde andre steder.

Projekt MEDVID II

Projekt MEDVID II er et tværfagligt, tværorganisatorisk samarbejde – en arbejdende videnklynge – med deltagelse af Handelshøjskolen i Århus, Bibliotek og Videncenter, Center for Medicinsk Fagsprog, Ergoterapeut- og Fysioteraputuddannelserne i Holstebro, cvu vita og aktuelt 38 it-firmaer, medikotekniske og farmaceutiske firmaer og forskningsinstitutter. Videnklyngen støttes med it-udviklingsmidler fra Jysk-Fynsk IT-korridor under

Videnskabsministeriet og udvikler, tester og produktmodner en række IT-værktøjer, der skaber et virtuelt rum omkring deltagerne og gennem værktøjerne binder læring og videnproduktions- og delingsprocesser sammen til en enhed: Termblomsten er således et dynamisk, generisk, webbaseret terminologistyrings- og videndelingsredskab, der sikrer en sammenhængende og konsistent terminologi, fastlægger branche- og industrispecifikke begrebsdefinitioner, sikrer validering og autorisering af terminologien, og sparer ressourcer hos deltagerne, fordi de kan trække på fælles, webtilgængelig, autoriseret viden. TekstKorpus er et redskab til tekstbaseret videndeling, hvor man kan søge efter bestemte tekstgenrer i en- eller flersproglige tekstsamlinger og eksempelvis se, hvorledes ord og vendinger tidligere har været anvendt og oversat. VidenBanken viser modeller for typiske måder at strukturere og formulere bestemte tekstgenrer på, og formidler resultater af sprogforskning til praksismiljøerne. OpgaveKomponenten understøtter arbejdsprocessen omkring opgaver direkte via web og skaber overblik og sammenhæng mellem de forskellige undervisningsressourcer for både undervisere og studerende. Alle applikationerne vil på sigt blive bundet sammen og udgøre et net omkring den lærende, videndende videnklynge.

Den kommunikerende organisation

Sprog og kommunikation er centrale elementer i en videninstitutions eller en organisations output – uanset om der arbejdes intensivt med

sprog i en oversættelse, om sproget bruges til conceptualisering af begreber eller formidling af viden, eller om sproget bruges som redskab til kommunikation af målsætninger eller til formulering af årsrapporter, daglig korrespondence mv. Særligt i dag, hvor vidensomsætningshastigheden inden for de faglige miljøer er eskalerende og stedse mere tværfaglig, og hvor internationalisering og øget kommunikation følges ad i en stadigt mere intensiveret kurve, er det derfor nødvendigt at supplere sine medarbejdere med et redskab til opsamling og deling af deres sproglige kompetencer. Det er nødvendigt at se kommunikation som et strategisk redskab på linie med virksomhedens øvrige redskaber. Det er en klar melding fra virksomheder såvel som myndigheder, at bevidstheden herom og viljen til at prioritere kommunikation er stærkt stigende. Det er ligeledes klart, at kommunikation på tværs af vidensområder både nationalt og internationalt bliver af stadig større betydning i takt med globaliseringen.

Redskaber som TermBlomsten og TekstKorpus gør det nemt at etablere den enhed i det sproglige output, der kræves af en effektiv organisation i dag: branche- og industrispecifikke begrebsdefinitioner, autoriseret fagterminologi, anerkendte varianter og veletablerede og autoriserede oversættelser samles i ét værk. I organisationens interne opslagsværk kan tilføjes alt mellem himmel og jord, så længe det godkendes som relevant af organisationens tekstadministrator. Det giver en stor frihed for den enkelte deltager til at etablere egne

Projekt MEDVID II er et tværfagligt, tværorganisatorisk samarbejde

– en arbejdende videnklynge med deltagelse af:

Handelshøjskolens Bibliotek Århus

Center for Medicinsk Fagsprog, Handelshøjskolen i Århus

Ergoterapeut- og Fysioteraputuddannelserne i Holstebro, cvu vita

38 it-firmaer, medikotekniske og farmaceutiske firmaer og forskningsinstitutter

sprog- og kommunikationspolitikker, uden at kvaliteten af det samlede indhold går tabt. Vores applikationer gør det nemt at definere en sprog- og kommunikationspolitik og at anvende oversættelser, begreber og videndata korrekt og i overensstemmelse med den vedtagne politik.

Sundhed: Et vækst- og indsatsområde med kommunikation i centrum

MEDVID II arbejder casebaseret inden for området sundhedsfaglig og medikoteknisk kommunikation, der er et af de områder, hvor de økonomiske interesser er store. Medico/sundhed er et nationalt styrkeområde ifølge Erhvervsfremme Styrelsens erhvervsanalyse fra marts 2001. Medico/sundhed er desuden ifølge analysen det af de danske ressourceområder, der klarer sig bedst i den internationale konkurrence, og det har potentialet til at nå op blandt verdens fem førende områder. En af de helt centrale udfordringer, der skal løftes, for at dette potentiale kan realiseres, er ifølge Erhvervsfremme Styrelsen, bedre videndeling og kommunikation inden for området. Og netop her forventer vi, at videnklyngekonceptet og de etablerede modeller og udviklede redskaber vil vise solide resultater. Videnklyngen har vist et betydeligt potentiale og har kunnet understøtte videndeling både i og mellem 'communities of practice' og på tværs af faglige og organisatoriske skel inden for medico/sundhed.

Perspektiver

Koncepterne, f.eks. TermBlomsten eksemplificeret ved MedicinOrdbogen, gennemgår lige nu et meget lovende forankringsforløb inden for det sundhedsfaglige og medicotekniske fagområde, og der arbejdes nu på en flersproglig TermBlomst og dermed på en flersproglig MedicinOrdbog. Der foreligger kontakter, indhold og færdigudviklet software til test af potentialet i en udvidelse af arbejdssprogene i ordbogen. Udvidelsen vil blive tænkt ind i en større helhed, der angår etableringen af et europæisk videnfællesskab involverende myndigheder og administrative enheder foruden private erhvervsvirksomheder og offentlige forsknings- og uddannelsesinstitutioner.

TekstKorpus undergår p.t. et integreringsforløb internt på Handelshøjskolen i Århus og i cvu vita Holstebro. Derudover har der vist sig et ønske fra arbejdet med MedicinOrdbogen om at kontekstualisere de enkelte termer, og i højere grad end det nu er tilfældet at knytte dem begrebsmæssigt til det fagområde, de typisk benyttes inden for. Denne integration af applikationerne vil repræsentere en styrkelse af videndelingsaspektet og flytte perspektivet fra ord og begreber til tekst og kontekst.

OpgaveKomponentens særlige potentiale ligger i en styrkelse af e-læringens potentielle videndelingsaspekt inden for efter- og videreuddannelse, hvor det har vist sig meget givtigt at tage udgangspunkt i kursisternes egen viden. Her gør applikationen videndeling til en naturlig del af samværet omkring et fælles problem, og desuden løser den nogle helt konkrete problemer i forhold til opsamling af den

overskudsviden en undervisningssituation altid foranlediger. OpgaveKomponenten fungerer som webbaseret mødested for de læringsnetværk, der erfaringsmæssigt etableres på tværs af virksomheds- og organisatoriske grænser i kølvandet på specialiserede læringsforløb.

VidenBanken: De stramme krav til udformning af medicinske genrer nødvendiggør et redskab, der samler regelsæt og relevante erfaringer fra det praktiske arbejde. VidenBanken kan være løsningen på dette behov, fordi den fremmer forskeres og virksomheders systematisering af viden i en form, der er praktisk orienteret og som sådan en ressource for dem selv, for sprogmedarbejdere og studerende. VidenBanken har desuden et stort potentiale som undervisningsredskab. Ved at samle genrer typiske karakteristika giver den de studerende et overblik over faglige såvel som myndighedsdefinerede krav til specifikke former for tekster, der sikrer, at den studerende får den nødvendige viden. Særligt på området for medicinske genrer, betyder det overblik, VidenBanken kan give, at slutbrugeren kan have fuld tillid til teksten, for eksempel en indlægsseddel.

SingleLogin er et redskab til administration af brugere og applikationer, der muliggør en sømløs og login-fri adgang på tværs af applikationerne, således at brugeren kan drage fordel af de samlede ressourcer af viden inden for deres fagområde. Et sådant redskab er af ganske stor betydning i e-læringssammenhænge, hvor den integrerede videnspool er forudsætning for nytænkning af læringssituationer i overensstemmelse med informations- og kommunikationsteknologiernes iboende styrker.

Konklusion

Det er lykkedes i Projekt MEDVID II at samle et meget bredt spektrum af brugere og dermed at sikre videnklyngekonceptets levedygtighed som et værktøj til videndeling på tværs af grænserne mellem det private og det offentlige, praktikerne og teoretikerne, den medicinfagkyndige og lingvisten, samt biblioteket og læringsmiljøerne. Hertil kommer de første lovende erfaringer med etablering af en transnational videnklynge og nationale og internationale forskergrupper.

Dette indlæg følges op af en beskrivelse af en lokal case i relation til projekt MEDVID II, i det næstfølgende nummer med særligt fokus på et fagbiblioteks rolle i projektet.

MedicinOrdbogen er et netbaseret medicinfagligt videndelingsredskab

TekstKorpus er et redskab til tekstbaseret oversættelse og videndeling.

VidenBanken viser modeller for typiske måder at strukturere og formulere bestemte tekstgenrer på, og formidler resultater af sprogforskning.

OpgaveKomponenten understøtter arbejdsprocessen omkring opgaver via web